

JURNAL

CENTRĂ PESHINDIPEA MITHINEIOPŢ NATŢRAJE III ESAKTE, ÎN TOATE JASELE.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
Pediņeats

de

PROFESOR DOCTOR IULIU BARASH.

№ 23.

(Anul al 8-lea)

Bucureşti

Iunie 15, 1857.

Копиндере. Пюаеа кэ пеші. Арворі піранічї (спіаши) н Каліфорніа. Тэрнэл ousік дін Піса. Немспіреа сзлєтєлєї.

Пюаеа кэ пеші.

Dreptă cunoştinţe, conştienţă ai căi zădărnice din жрна.л.л. Bombay Times, unde se găseşte notiţele următoare. « Kindă în noaptea de la 19 spre 20 Iunie 1698, vîrfşul volkanului de lângă muntele Chimborazo, s'a dărîmată, atînci s'a răsîtă împrejurările volkanului, la o întindere de 43 mile engleze pîtrate, цара аконерітэ кэ пеші. O asemenea întîmplare s'a văzută дєпэ ершніснеа volkanului Iambabare. În anul 1666, s'a răsітă, lângă oraşul Maidstone, în comitatul Kent (în Anglia) iară o întindere mare de pîmintă аконерітэ кэ пеші, кэ toate кэ локєлэ ера departe de mare şi în vecinătate нэ s'a аfлатă нїч'єнă локє de пеші. Пешії ераă de мърімеа децєтєлєї микэ алэ єнєї омэ,

şi s'a vădită, кэ аă кэзтє дін нєорії нєгрі, каре s'aă артєлєтă атєнчї în аєрş şi каре аă prodєsă o ploaie tare. În anul 1825, lângă Loch Leven, (totă în Anglia) аă кэзтє skєmberii дін нєорі не kindă пюа. În anul 1823, а автє локє o asemenea întîmplare la Roshire. La 9 Martie 1830, аă răsітă дєпэ o ploaie mare, pisinigi ne kimmii, o mьldime de skєmberii ne inşia Ulva. La 30 Iunie 1841, а кэзтє la Boston, знă пеште дін аєрş, каре авеа o мьldime de zece цолєрї şi totă în аvestă анă la 8 Iulie, kindă а fostă o fьrtєnэ кэ tєnete şi fьлцєре, аă кэзтє iarşii пеші дін нєорі импрезэ кэ pietre. O asemenea întîmplare а автє локє импрејурєлэ Parisului (?) unde дєпэ знă зра-

ganș tape de noantea, a dsoa zi dimineața aș gș-
sitș dpsmspile mi kimmile akoperite kș nemți ;
aș cherchetatș mi a gșsitș kș zñș lakș kș nemți,
kape era în vecințate, era desnoiatș de nemții
sbi. În anșlș 1830, aș kșzstș nemți lingș Dunk-
feld, în komitatș Pertshire (Anglia) earș printr'o
ploaie kș nemți ».

« Darcele mai însemnate ploi kș nemți, se
întimpla în India, adese-orî. Major Herriot, vor-
beshite d'o ploaie de nemți kape s'a întimplatș
împresnz kș zñș mare zraganș în provinția
Madras, la kape aș asistatș trșnele Engleze,
afândș-se într'zñș marșș. În luna lși Iulie
1824, a kșzstș o ploae kș nemți neste soldații
din regimentșlș aș 14-lea, kîndș eraș okșnauți
kș eserçiiș. În luna lși Iulie 1826, s'aș vz-
zstș nemți vii kșzîndș din nșorî lingș Morada-
bad (India); nemții achemtia eraș o snețș de
kranî, kape trșesș în lakșpile Indiei. La 19
Februarie 1830, la namiazș, a ploatș o ploae
penede kș nemți la Nokulhat-Faktorey. Noș
martorî diferiți aș konfirmatș aचे-istș fantș; toți
nemții eraș morți, însz zñiș proasneți, ne kîndș
alții nștrezi. S'aș vzstș nînz n'a kșdea înkș mi
se pșrea kș volta cherșlș e akoperitș kș ligio-
ne de nșcerî adsnate sșșș în aerș. La 16 mi
17 Maiș 1833, s'a întimplatș împresnz k'zñș
vîntș tape, o ploae de nemți lingș orășelș
Zilla-Futipur (India). Aici nemții aș kîntșritș
zñș kîte 3 mi 4 fșuți; toți era morți. La Maiș
1835, s'a întimplatș zñș zraganș mi o ploae kș
nemți la Allahabad mi aici toți eraș morți mi
zșkați, dșnz închetarea ploii. La 20 Septembrie

1839, dșnz o ploae mare, aș kșzstș din aerș
în provinția Kalkata (India), nemți vii d'o
mșprime de trei dolșri; nemții achemtia aparçi-
neaș la sneța nemtișorș che trșesș într'zñș lakș
che se aflș la o depșrtare de 20 mile engleze.
Aici s'a obserbatș kș nemții nș era pisiniți ne
pșmintș fșrș ordinș, çi eraș nșși la o depșr-
tare ekșalș zñș de alș mi într'o linie dreantș.
Valșpile din provinția Bombai (India), sintș totș
d'asna akoperitș kș mșprime de nemți, dșnz che
a domnitș akolo ontș saș zeye zile, vîntșlș nș-
mitș Musonî; dar la lokșpile înalte, prekșmș ne
akoperișșpile kaseșorș, saș ne korșbii, nș s'a
gșsitș kîte odatz îçi mi kolo nemți pisiniți ».

«Dar zna din cele mai remarcabile fenomene,
în achestș felș, s'a întimplatș în timușlș
zñei ploii grozave, che a kșzstș la Kaliwar (In-
dia) la 25 Iulie 1850. Dșnz aचेastș ploae, totș
pșmintș la o întindepe mare, a fostș akoperitș
kș nemți de gșosime remarcabilș, zñiș s'aș gș-
sitș mi nekșlș de finș, (znd'e'i a arșkatș vîntș) ».
Asta este parașisnea nșmitșlși žurnalș seriosș.

Ačeste sintș fante kape probeș kș is-
toriile kronikarișorș veriș desure ploii kș nemți,
nș sintș toate basme minçinoase. Ne pșmi-
ne dar a esșlira aचेasta dșnz o kazșz natș-
ralș. Kîndș ne imaçinșmș kș vîntșpile tapi
sintș în stare a pidișka în aerș nemți niçi mi
dșnz ploii, kîndș aerșlș s'a fșkștș mai zșorș,
ačeste korșeri, fiindș mai grele de kîț aerșlș,
kadș de sine žosș, atșnçi nștemș sș avemș o
esșlikaçiune natșralș de aचेiș fenomenș parș,
dar, prekșmș se vede, foapte posibiłș.

Арборі гігантічі (зріані) в Каліфорнія.

Kîndș ne imaçinșmș zñș momentș kș sîn-
temș în Kalifornia în komitatșlș Calaveras mi
kîndș zptșmș kșpsșlș rîșlși Stanislas, ačșnçemș
ka la 15 mile Engleze, departe de orășelș
Murphi, între mșnçi, la o vale (lșnkș) singșpa-
tikș kape are zñș diametș d'o milș mi o înșl-
çime de 4000 nînz 5000 niçoare, neste nive-
lșlș mșrei. Aici ne aflșmș în fața zrianișorș
din regnșlș vegetalș; niște zrianiș kape n'amș
aștentatș a'i vedea în aचेastș epokș postdîșșvia-

nș a pșmintșlși. K'zñș intereșș mare mi k'zñș
singimintș d'admiraçiune, arșnkșmș okîi asșpra
lorș. Vîntșlș sșflș tape; mșnçi kape înkon-
çisșrș valea, sintș akoperiți kș zșpadș, însz nș
lșșmș în seamș sșflșrea vîntșlși mi fșrçelș zș-
pezei mi okîi noutri pșminș açițauți asșpra ar-
borișorș çe'i vedemș akolo. Într'adevșrș, nș-e
o çirçșmștançz obîçnișitș de toate zilele d'a sta
sșș zșșra zñiș arborș kape a înçenștș sș kre-
șkș kîndș Hanibal din Kartago, a înçenștș mar-

шлă сзѣ триомфалѣ кѣре Рома шѣ каре ераѣ марѣ, кѣндѣ Кристианисмѣлѣ а ѣченстѣ сѣ се арате не пѣминѣлѣ.

Челѣ маѣ мѣкѣ дѣнтре ачешѣ арборѣ зѣриашѣ, аре 15 пѣчоаре ѣн диаметрѣлѣ. Трѣнкѣлѣ шѣ ѣнѣлѣмеа лорѣ, есте аѣѣа де маре ѣн кѣѣ чѣѣлалѣ арборѣ ремаркабилѣ каре стаѣ лѣнѣ дѣншѣ, се арѣѣ ка нѣште нѣѣчѣ саѣ ка копѣ мѣчѣ не лѣнѣ оаменѣ рарѣ. Трѣнкѣрѣле лорѣ сѣнтѣ акоперѣте кѣ мѣшкѣ шѣ флорѣ паразите каре аѣ ажѣнсѣ ла о мѣрѣме неовѣчнстѣ.

Тодѣ ачешѣ арборѣ сѣнтѣ нѣште бразѣ (pinus abies, sapin). Лѣнѣ ачесте грѣше с'а ашезатѣ зѣнѣ зѣрѣашѣ каре дѣче не конвѣвѣ сѣѣ че вѣнѣ ѣнтр'ачестѣ локѣ, спре а адмѣра ачесте мѣракѣле веѣетале. Елѣ а мѣ датѣ сѣешѣ—кѣрѣѣа арборѣ зѣнѣ нѣште деосѣвѣлѣ. Аша нѣште не зѣнѣлѣ «челѣ грѣсѣ» алѣ кѣрѣѣ трѣнкѣѣ аѣеа о перѣферѣе де 95 пѣчоаре шѣ о ѣнѣлѣме де 300 пѣчоаре; акѣмѣ аѣ тѣатѣ ачестѣ зѣриашѣ; чѣнѣчѣ оаменѣ аѣ fostѣ окѣнѣаѣ 25 де зѣле неѣнѣетатѣ кѣ тѣереа лѣѣ шѣ кѣндѣ а кѣзѣлѣ, а фѣкѣѣ зѣнѣ сромѣтѣ терѣвѣлѣ ѣн кѣѣ тѣдѣ тоѣ мѣнѣѣ аѣ пенѣетатѣ екоѣлѣ ачестѣ сромѣтѣ естраѣорѣнарѣ. Дѣпѣ кѣдереа лѣѣ, ѣарѣ аѣ fostѣ окѣнѣаѣ трѣѣ зѣнѣѣмѣнѣ суѣре а'лѣ жѣпѣ де коѣжа лѣѣ нѣнѣ ла о ѣнѣлѣме де 52 пѣчоаре. Партеа сѣперѣоарѣ а ачестѣ трѣнкѣѣ, есте акѣмѣ фѣкѣѣ планѣ ка зѣнѣ подѣ саѣ шѣсеа не каре зѣмѣлѣ трѣсѣрѣ мѣ кѣлѣрѣдѣ. Кѣчѣ аре зѣнѣ диаметрѣѣ де 23 пѣчоаре! Дар не мѣкѣлѣ зѣнде с'а тѣѣатѣ, с'а нѣсѣ зѣнѣ кѣоскѣ де прѣвѣлѣште.

Афарѣ д'ачестѣ зѣриашѣ, се аѣлѣ ѣн нѣмѣѣа лѣнѣкѣ де арборѣ зѣриашѣ мѣ чѣѣ зѣрѣѣторѣ «мѣнѣтеанѣ» аѣвѣндѣ 80 пѣчоаре ѣн перѣферѣе шѣ 300 пѣчоаре ѣн ѣнѣлѣме; «ѣекерѣлѣ зѣтрѣнѣ» тоѣѣ д'ачеастѣ ѣнѣлѣме, «Eremitu» «ѣзѣрѣатѣ кѣ неѣаста», дѣоѣ арборѣ зѣриашѣ зѣнѣлѣ лѣнѣгѣ алѣ; «чѣлѣ трѣѣ сѣрѣрѣ» адекѣ трѣѣ арборѣ ѣгѣрантѣѣ еѣвѣндѣ тоѣѣ дѣнтре о сѣнѣгѣрѣ рѣѣѣчѣнѣ! Тодѣ сѣнтѣ кѣте 300 пѣчоаре ѣналѣѣ; «мѣѣа кѣ фѣчѣорѣлѣ» адекѣ доѣ арборѣ, дѣнтре каре зѣнѣлѣ есте маѣ ѣналѣ шѣ зѣтрѣнѣ; «колѣѣа зѣнкѣлѣѣ Тома»; ачестѣ арборѣѣ аре ѣн трѣнкѣлѣ сѣѣ о рѣлѣѣѣне ѣн каре поате сѣ лѣкѣѣаскѣ о фамѣлѣе ка ѣнтр'о салѣ спѣаѣ оасѣ; «прѣѣѣлѣрѣ кѣлѣрѣ» есте зѣнѣ арборѣ ѣн каре чѣне-ѣа поате сѣ се пѣлѣмѣ кѣлѣрѣ не зѣнѣ калѣ! Тотѣ ѣн лѣкѣлѣ ачеста, дар чѣѣа деосѣвѣлѣ, се аѣлѣ «о грѣпѣ де фамѣлѣѣ», комѣѣсе де татѣ, мѣѣмѣ шѣ 26 фѣчоаре; татѣлѣ аѣеа ѣнѣлѣме ѣменсѣ де 450 пѣчоаре, акѣмѣ партеа де сѣсѣ а трѣнкѣлѣѣ е рѣнѣтѣ. Мѣѣа аре о ѣнѣлѣме де 329 пѣчоаре.

О чѣркомстанѣѣ ремаркабилѣ с'а арѣѣатѣ аѣчѣ, кѣ ачешѣ бразѣ ѣгѣрантѣѣ аѣ ачѣ саѣ фѣрѣнѣо фѣрѣте мѣчѣ! Еатѣ дѣоѣ еѣтернѣѣѣ ѣмпрѣѣнате! Еатѣ зѣнѣ жѣкѣ кѣрѣосѣ алѣ натѣрѣѣ. Дар еатѣ шѣ ла че ѣнѣлѣме ѣменсѣ поате сѣ ажѣнѣгѣ зѣнѣ арборѣ кѣндѣ нѣ сѣнтѣ ѣн ѣеѣереа зѣнѣѣ фѣнѣѣ каре есте ѣналѣкѣлѣ лорѣ неѣмпрѣкатѣ, шѣ кѣте одатѣ фѣарте неѣнѣѣелѣнѣѣ, адекѣ *omsl.* Нѣмаѣ Kalifornia, не-лѣкѣѣѣѣ де оаменѣ нѣнѣ акѣмѣ, а нѣѣѣѣ сѣ де-ѣѣолте ачесте мѣракѣле дѣн рѣнѣлѣ ѣеѣеталѣ.

Тѣрѣнѣлѣ облѣкѣ дѣн Pisa.

Лѣѣлѣ фѣрѣмѣсеѣѣѣ сѣнтѣ негрѣшѣлѣ зѣнѣле шѣ ачѣлѣашѣ, нентѣрѣ тоате ѣнѣспѣрѣе ѣѣ нентѣрѣ тоате лѣкѣрѣлѣе; кѣчѣ сѣнтѣ ѣазате не прѣнѣчѣнѣрѣѣ еѣтелѣѣ нестрѣмѣстате, ѣнепенте (кѣрескѣте) ѣн ѣнѣма ноастѣрѣ. Нѣ деѣнѣде де ѣоѣнѣа саѣ де кѣпрѣѣѣлѣлѣ нѣстрѣѣ, ка сѣ зѣчѣмѣѣ деѣпѣре зѣнѣ лѣкѣрѣ зѣрѣлѣ кѣ есте фѣрѣмосѣ саѣ деѣпѣре зѣнѣлѣ фѣрѣмосѣ кѣ есте зѣрѣлѣ, кѣ тоате ачестеа, *omsl.* ѣн прѣѣвѣнѣѣа рѣѣстѣлѣѣ еѣтелѣѣѣ, деѣнѣде мѣзѣтѣ де еѣѣкѣѣѣѣнеа че а прѣѣѣмѣлѣ, де ѣнѣнѣлѣ шѣ лѣкѣлѣ ѣн каре

лѣрѣѣнѣте прѣкѣзѣмѣ шѣ де мо'а каре доѣнѣѣте. Де ачѣеа кѣндѣ моѣа: трѣѣче, трѣѣче кѣ дѣнѣса рѣѣстѣлѣѣ нентѣрѣ тоате лѣкѣрѣлѣе че ераѣ нѣмаѣ зѣнѣ кѣпрѣѣѣѣлѣ трѣкѣѣторѣѣ, ѣн контра лѣѣѣлорѣѣ еѣтерне аѣе фѣрѣмѣсеѣѣѣ, не кѣндѣ лѣкѣрѣлѣе аѣѣѣѣрѣатѣ фѣрѣмоасѣ, нѣ сѣнтѣ трѣкѣѣтоаре, чѣ еѣтерне ка ѣѣеа.лѣѣѣлѣ фѣрѣмѣсеѣѣѣ. Аша мѣ ѣн лѣѣтератѣрѣѣ, поѣзѣѣ, мѣзѣѣѣѣ, нѣѣѣѣѣѣѣ мѣ арѣѣѣѣѣѣѣѣѣ, оперѣѣе аѣѣѣѣрѣатѣ клѣсѣѣѣ, рѣѣмѣне тоѣѣ д'аѣна ачѣлѣашѣ моѣелѣ де фѣрѣмѣсеѣѣѣ, ачѣлѣашѣ обѣѣѣѣѣ де адмѣрѣѣѣѣѣне.

Дакъ не ва întreba чине-ва; каре sîntîş каракте-
 риле destîntîve între adevърата frъmъsece mi
 ачеа каре este ефектлă modei mi а капричиоръ
 трекътоаре? Каре este гъстлă класикъ, етернъ
 ми каре нъ? О сь ръспъндемъ: кь китъ знъ опъ
 артистикъ, се апропие маї мълтъ де опъриле па-
 тсрей, кь атитъ frъmъsecea са este маї аdevъратъ
 ми маї класикъ; din контра, кь китъ знъ опъ арти-
 стикъ се депъртеазъ маї мълтъ де опъриле па-
 тсрей, кь атитъ маї мълтъ frъmъsecea са devine
 ефектлă modei трекътоаре; кьчї нъмаї Натсра
 este етернъ, нъмаї frъmъsecea са ръмине тоїş
 d'азна тоїş ачеа. Кь китъ vorъ fi оаменї simуї-
 торї, кь атитъ знъ черъ seninъ, о kîmnie verde,
 о гъдинъ кь флорї variabile ми о zi de primъ-
 варъ in тоатъ стрълчиреа еї, vorъ ръминеа знъ
 izvorъ neinchetatъ de poezie ми de frъmъsece
 admirabile.

« Dar че кастъ ачестъ diskъpsъ аснра ар-
 телоръ, in жърналлă nostps utîindîfikъ, каре
 vorъemte despre обiekтеле ми лециле Натсрей? »
 Eatъ че!

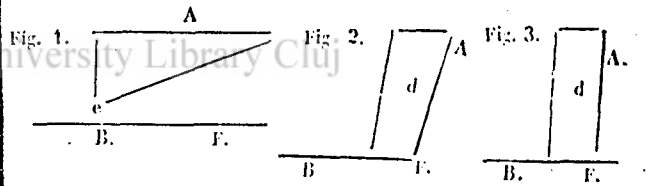
Sîntîş niute тспнспї in opашеле Bologna ми
 Pisa din Italia, vestite nentps pozîciuneа vorъ
 обликъ, (алъ'арата figъps inтy шеазъ ачеаа din
 Pisa), ла каре архитектлă s'a депърталъ de pe-
 гъла frъmъsecei класиче, адекъ d'a зрма лециле
 патсрей ми а врстъ а аръта о вїтхозитате (memте-
 шгъ), а лъкра in контра лециї de gravitate а
 патсрей. Fic-каре мемтеръ zidarъ шtie, кь опї-
 че zidъ тpebbe сь steа drentъ, алтмinterелеа
 каде, dap ачестъ архитектъ Italianъ а арълатъ кь
 е in stape а zidi тспнспї foapte inalte каре нъ
 стаъ drentъ, чї обликъ ми тоїş нъ кадъ. Sste de
 anї стаъ ачесте тспнспї ми n'аъ къзатъ. Inтp'ade-
 въръ нъ sîntîş frъmoase, кьчї нъ sîntîş konforme
 кь гъстлă аdevъратъ ми патсралъ in архитектъръ,
 чї sîntîş знъ капричиъ, знъ лъкръ de modъ, insъ е
 foapte interesantъ а ачеа о есплїкацине кэмъ а
 нстатъ ачестъ архитектъ сь лъкрезе in контра лециї
 гравитъцей? Кэмъ а нстатъ сь zideaskъ тспнспї
 марї обличе, ми сь нъ казъ?

Eatъ кь ачесте chestisni devine о chestisne de
 штинцеле патсрале; de ачеаа о vomъ тракта аичї.

Fizika ziचे, кь пъmintълă atraче кьтре чен-
 трлă лш, toate копнспиле каре се афлъ ne сь-
 прафатъ'ї, de ачеаа pretatîndini копнспиле кадъ
 de сссъ in жосъ inтp'о linie dреантъ нъmitъ вер-

тикалъ, адекъ ачеаа каре face знъ знгїш drentъ
 кь linia opizontaлъ саъ кь linia niveлагїsнеї апей.
 Ачeastъ atraчере а тспоръş копнспилоръ кьтре
 чентрлă пъmintълăї, се нъmеште *forца gravita-
 цеї* (гpестатеа). Toate копнспиле sîntîş снъse for-
 цеї гравитъцей, тькаръ челе маї шшоаре in ана-
 пенцъ; кеаръ fireле de патъ kîndъ нъ-е вїntъ
 кадъ жосъ din aerъ. Дакъ supîjinimъ знъ копнъ
 А, printp'знъ алъ копнъ solidъ ми pesistîndъ В,
 атнчї копнлă А нъмаї каде fiîndъ-кь апастъ
 аснра копнлăї. В ми копнлă В аснра нт-
 mintълăї; de ачеаа тькаръ кь копнлă А este
 in repassъ, dap ачестъ repassъ este нъмаї ана-
 pentъ ми inтp'adeвъръ А тоїş кастъ а кьдеа жосъ,
 insъ este înniedekatъ in кьдеpеа са, prin коп-
 нлă pesistîbilъ В.

Dap нъ-е indeferentъ каре нънтъ алъ коп-
 нлăї А, ръмине supîjinimъ ми каре нъ; кьчї
 Fizika demonstps кь нъмаї kîndъ нънтълăї нъmitъ
чентpsлă gravitъцей, а зншї копнъ ръмине supîji-
 nitъ, нъмаї атнчї копнлă нъ каде. Kîndъ s. e,
 А este знъ trîsnгїş neекsїлатералъ ми нънтълăї

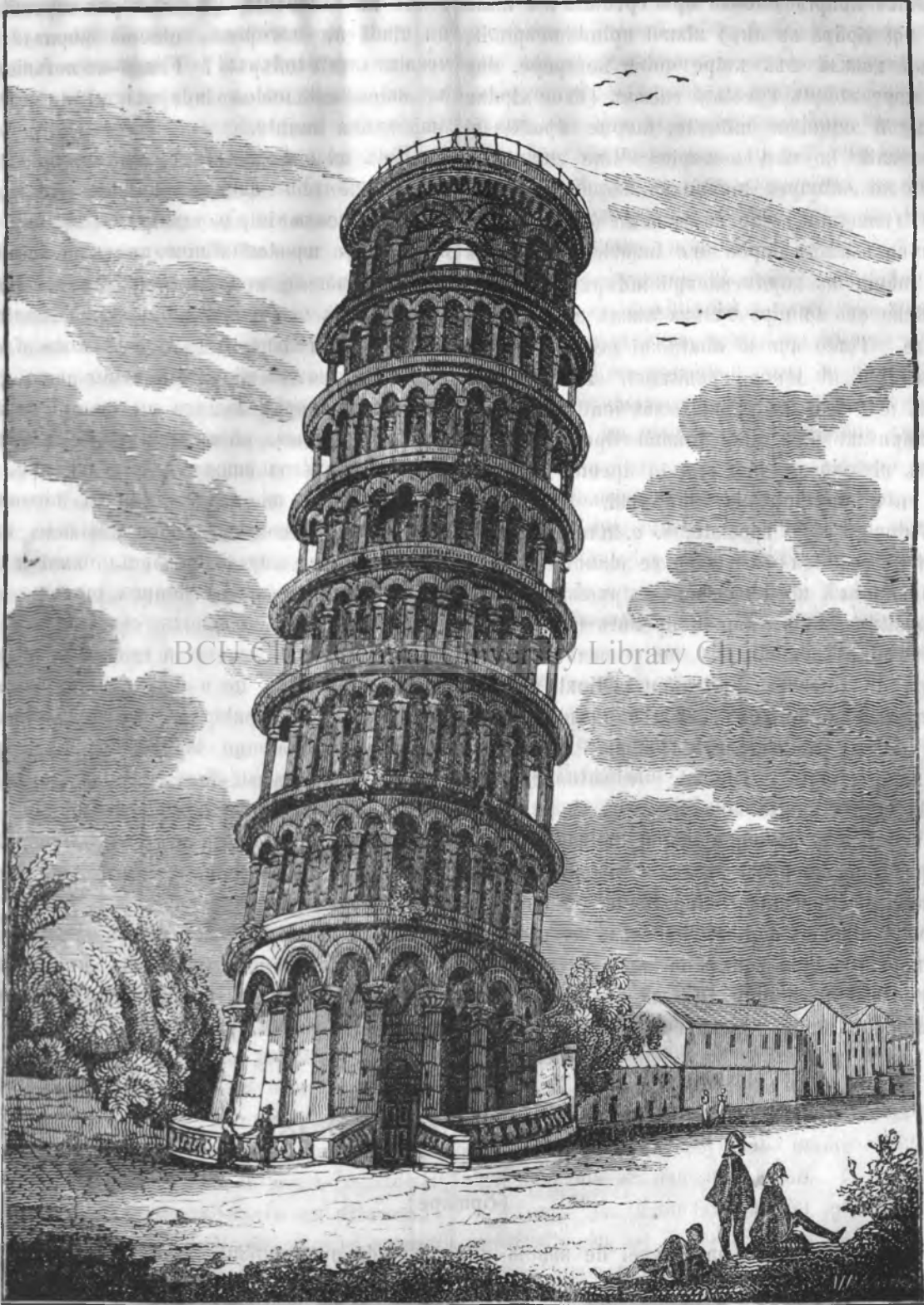

гравитъцей сае, este in d, ми noi supîjinimъ
 ачестъ копнъ in e, атнчї trъsnгїлă каде жосъ
 нїntъ kîndъ d, ва ажнше ла f. Аsemenea ва fi
 kîndъ А ва fi знъ паралелограмъ нссъ не нт-
 mintъ, inтp'знъ kîнъ ка нънтълăї гравитъцей сае,
 сь ръмїе несupîjinitъ (fig. 2).

De ачеаа kîndъ zidimъ знъ zidъ nedrentъ
 каде, кьчї нънтълăї гравитъцей ачестшї zidъ нъ
 се афлъ supîjinitъ de база zidълăї ми zidълă
 тpebbe сь казъ. Dap сь не imayînmъ кь face
 чине-ва знъ zidъ обликъ, insъ калкълеазъ ка
 нънтълăї гравитъцей сь нъ казъ аларъ din база
 supîjinipeї, чї токмаї не ачeastъ базъ, атнчї zi-
 dълă de ми e обликъ, тоїş нъ ва кьдеа (прексмъ
 араъ figъpa 3). Кь китъ база zidълăї саъ а тсп-
 нлăї, ва fi маї mare in релацине кь инълци-
 меа лш, кь атитъ sigъранга са d'a нъ кьдеа, ва
 fi маї mare; кьчї кь атитъ ва fi probabilitate
 маї mare, кь нънтълăї гравитъцей сае ва fi supî-
 jinitъ вїне.

Архитектлă тспнспилоръ обличе din Pisa, саъ

din Bologna, a calcuлатă ca пѣкѣриле спрѣжи-| baza спрѣжиниреї лорѣ. Еатѣ totѣ секретѣ ачел-
пиреї ачесторѣ тѣрѣри, сѣ се афле компинсе њн | торѣ клѣдирѣ бизаре, а кѣрорѣ statopnicie este

Тѣрѣриш обликѣ дѣн ор шѣри Pisa њн Italia.

шѣнѣ мѣраколѣ нееспѣкабилѣ пентрѣ ачел кѣре пѣ | шѣнѣ прѣнчѣнрѣле лецилорѣ Натѣреї.

Кѣ ачестѣ окѣзиѣне вомѣ еспѣлика шѣле | fenomenе foarte комѣне њн viaѣа отѣриѣ, кѣ

toate acestea, pînă miș ale esplikă dînz le-
uile Natșrei.

Kindș poartș çine-va vr'o grestate k'o minș
(s. e. zîș xîrdzș kș anș) atșnçî vrîndș nevîndș,
apleakș kapșlș sșș kștre mîna kontrape, dar
açela kare poartș grestșçî ekșale, (dșoe xîrdae
kș anș) în amîndșoe mînele, merçe drentș mi
ne aplekatș în niçî o parte. Çine poartș o
grestate ne sînapre, merçe kș korpș aplekatș
înainte (kokoșatș) dar kș kapș în жоsș ka zîș
omș преа sșpsșș; dar ç ne e înzestatș kș o bșrtș
mare, merçe kș korpș pлекатș îndъртș, kș kapș
în sșsș ka zîș mîndrș saș ka zîșlș kare se zîtș
la stele. Toate açeste pozîçîni nevolantariî aș
kazzele dorș în leçeа gravîțçeî. Kșçî omșlș
e fșkștș astș-fełș ka pșkștșlș saș çentpșlș grav-
îțçeî korpșlș sșș, kade tokmaî drentș întp'a-
mîndșoe niçioarele, niçî maî în dreanta niçî în
sîngă, niçî înainte, niçî îndъртș. Dar kindș
poartș çine-va vr'o grestate, s. e. în mîna drean-
tș, atșnçî grestateа oșjektșlș se adaortș la gra-
vitateа korpșlș mi deplaseazș (strъmъtș) pșkș-
tșlș gravîțçeî kștre partea dreantș a korpșlș,
kare pșmîne nesprîçînitș mi omșlș trebșea
sș kazș în dreanta, dakș prin instîktș omșlș
n'arș anîka partea de sșsș a korpșlș sșș în
sîngă, ka sș prestabileze ekșîlîbrș. Asemenea
açela kare poartș o grestate ne sînapre, prin
instîktș çine korpșlș kokoșatș, ka sș nș kazș
îndъртș mi çelș kș bșrtș mare la kare pșkș-
tșlș gravîțçeî korpșlș sșș, s'a mstatș înainte,
çine korpșlș aplekatș îndъртș, ka sș nș kazș
ne bșrtș. Vedemș dar kș çamașlș kș grestate
ne sînapre, nș çine kapșlș în жоsș de modestie
mi бордоșlș nș'łș çine în sșsș de mîndrie, çî
kș amîndșoi merçș anî fșrtș voîngă dorș çî

nzmaî fiîndș sîmçî la açeasta prin leçeа gravîțçeî.

Totș açeasta ne va esplikă de çe, kindș ne
sșimș ne zîș mșnte, çinemș korpș kșrtatș înainte
mi kindș ne poroçîmș, çinemș korpșlș drentș
açeа aplekatș îndъртș? Fiîndș-kș nefșkindș anî,
la sșire amș kșdeа îndъртș mi la poroçareа
amș kșdeа înainte.

Eatș mi o alț pеглș, maî împoortantș kare
se dedșce din açeastș teorie. Adekș kindș
merçe çine-va întp'o lșntpe mikș, sș meazș
жоsș mi sș nș stea în niçoare; kșçî atmintere-
lea, la komoçîșnea lșntpçî, omșlș legъnîndș
korpșlș sșș în dreanta mi în sîngă, poate atșnçî
ka pșkștșlș gravîțçeî sașe, sș nș se afșe spri-
çînite de lșntpe mi omșlș kade atșnçî în anș,
ba înkș pșstoarpș lșntpeа mi îneakș ne toçî çe
se afșe întp'însa. Asemenea kindș meade çine-
va întp'o trșșpșrș zșnoarpș kare fșçe îște, iarș sș
ameazș жоsș mi sș nș stea în niçoare, kșçî
atminterelea pșkștșlș gravîțçeî sașe, poate sș
treakș neste çotarpșlș trșșpșrçî, atșnçî va kșdeа
din trșșpșrș, ba înkș pșstoarpș mi trșșpșra.

Eatș kșmș o simlș esplikaçîșne a zîeî
simlșe leçe fizîçe, ne a esplikatș atîta feno-
mene fizîoloçîçe, ne a datș noveçe foloștoare,
mi ne a mi esplikatș zîș mirakołș arçitekto-
nikș, adekș esîștengă tșpșpșrîorș oșlîçe, kș aș
pștștș fi kșdîte astș-fełș, kș staș ako.10 d'atîta
sște de anî mi n'aș kșzștș, de mi sîntș foapte
de temștș pentpș açela kare sș lîngș dîncele;
kșçî în opî mi çe mîntș, 'mî îmaçîntș kș kadș
neste kapșlș sșș.

Eatș kș mi zîș kapriçîș, a servitș a veri-
fîka o eterпș leçe fizîkș; eatș kș mi oamenîî
prin kapriçîșle dorș, vrîndș nevîndș, sîntș ser-
vîtorîî adevșpșlș.

Nemșpîrea sșfletșlș.

(Șpъare).

Pșmîne sanççîșnea mșstpșrçî de kșçetș mi
a sanççîșneî morale. Asta nș lînsente niç'o-
datș mi este totș d'asna dreantș. Dar d'okamș
datș ea denînde de sensîbîlitateа fie-kșpșvîa, mi
pentpș açeasta, poartș zîș karakterș variabilș mi
pșelativș; ne çpmtș ea e lînsîț în oare-kare

kazșpî de propoçîșne, fiîndș-kș vedemș ne kșl-
pabilî pșmîndș în nesîmçîpe kș kîțș se kșfîndș
maî mșlș în kp mș.

Fșrtș îndoialș astș nesîmçîpe este ea î-
sșmî o pedeanș mi Platonș a sșșçîntș în Gor-
gias, k'o admirabilș profînditate, kș çelș maî mare

рѣш че poate face зндї кѣлпавїлѣ este nenedeansa; dar care e sensul ачестей гїндїпї? Pentru че nenedeansa este зндѣ рѣш аша де терївїлѣ, афарѣ нѣмаї фїндѣ-кѣ ea deosebite ne omѣ din ordina моралѣ, шї 'лѣ ласѣ фѣрѣ desvinovѣ-дїре ла ешїреа дїн астѣ лѣме, їн аспїреа жѣ-стїгїей дївїне? Конкїдемѣ дар кѣ санкцїонеа терестрѣ а лееї морале, este їнкомплетѣ шї кѣ вїаца prezentѣ контрактеазѣ оаре-кѣмѣ кѣ Providenца datorїа знеї вїеце вїтоаре.

Каре ва фї астѣ вїацѣ? Ва авеа ea саѣ нѣ зндѣ термїнѣ? Проблеме саѣ маї вѣне мїстере, care ne ацїуѣ крїозїтатеа шї poate nenѣтрѣнсе де слаба noastrѣ рацїоне! Кѣ toate астеа este зндѣ шїрѣ seriosѣ шї палїѣ де consideracїонї, care авторїзазѣ ne omѣ; а креде кѣ Providenца п'а-воїтѣ сѣ нсе нїч'зндѣ хотарѣ ла desvoltarea моралѣ.

Їн адеврѣѣ омѣлѣ а прїїмїтѣ де ла провїденцї нїмте фѣкѣлѣцїї admirabile, а кѣрорѣ нате-рѣ este астѣ-фелѣ кѣ нѣ нѣмаї вїаца prezentѣ нѣ e їндестѣлѣ але satisface, ceea че провѣ deja o вїгѣ вїтоаре, dar нѣ потѣ гѣсї destїnacia левїтїмѣ де кїлѣ їн posesїunea саѣ маї вїне їн зрмареа eternѣ а обїекторѣ лорѣ, прїн зр-маре їнтр'о вїацѣ care нѣ ва авеа лїмїте. Кїндѣ дар провѣ чїне-ва, pezemїндѣ-se ne for-ца nateралѣ а ачесторѣ nobїле їnstїкте але їнї-мїї ш'але суїрїтїлїї омѣлїї, кѣ condїїїнеа te-рестрѣ, нѣ este de кїлѣ їнвенїлїї знеї але есї-stenце, se demonstѣрѣ прїнлр'ачеастѣ кїарѣ кѣ астѣ а dѣoa еsїstenцѣ нѣ se va sfїrшї.

Astѣ-фелѣ este карактерѣлѣ partїкларѣ алѣ ачестей дїн зрмѣ dovezї desupe nemѣрїеа сѣлѣ-тѣлїї

Sfїrшїтїлїї омѣлїї, зїче D. Iouffroy, astѣ-фелѣ прекѣмѣ pezentѣ дїн natepa sa, astѣ-фелѣ прекѣмѣ o їмплїкѣ natepa sa, нѣ se їмплїнемте кѣ totѣлѣ їн астѣ вїацѣ. Лѣацїї o tendїнцѣ оаре-каре а natepeї noastre шї vedemї дакѣ астѣ tendїнцѣ este їнвр'зндѣ їндївїдѣ зманѣ саѣ маї вїне, este їн sneца zmanѣ їнпреарѣ кѣ totѣлѣ satisfїкѣтѣ! Este еvidentѣ кѣ а us este ком-плетѣ satisfїкѣтѣ нїчї їн їндївїдѣ, нїчї їн sneцѣ. Маї este їнкѣ еvidentѣ, атїтѣ кїлѣ лѣмеа ва фї organizatѣ astѣ-фелѣ дѣнѣ кѣмѣ este, шї нѣ poate фї алѣ-фелѣ, este кѣ nenѣїнцѣ ка вре-зна дїн tendїнцеле natepeї noastre, сѣ fie кѣ totѣлѣ satisfїкѣтѣ, саѣ їн їндївїдѣ саѣ їн sneцѣ. Шїтїї

че ва сѣ зїкѣ satisfїкѣїнеа знеї tendїнцѣ а natepeї noastre? Pentru їнtelїgenцѣ este кѣнос-чїїнца абсолѣтѣ, pentru simpatie, кнїреа абсолѣтѣ шї armonia kompletѣ а фїнделорѣ їнтре еле. Dar este преа еvidentѣ а нѣ опрї ла асте dѣoe еsemпле, кѣ счїїнца абсолѣтѣ, шї астѣ armonie, шї астѣ кнїре perfectѣ а фїнделорѣ їнтре дїн-селе, sїntѣ абсолѣтѣ nepealizabile їн organizacїїнеа астей лѣмїї, astѣ-фелѣ дѣнѣ кѣмѣ este. Шї ка сѣ нѣ зїкѣ чїне-ва кѣ аста чїне де organi-зациїнеа societѣїей, ne care organizїnd'о алѣ-фелѣ, арѣ ажнїце ла perfectїа шї completa satisfїкѣїнеа а-tendїнцелорѣ natepeї noastre, дѣнѣ кѣмѣ o pretinde o sertѣ преа modernѣ.

Nѣ este organizacїїнеа societѣїей care poate сѣ ажнїгѣ ла кнїреа kompletѣ а фїнделорѣ їнтре еле їн ачеастѣ лѣме. Negreшїтѣ прїн нї-шїте organizacїїнї маї мѣлїї саѣ маї пѣїїнѣ їнцеленте але societѣїей, se poate мѣрї сѣма satisfїкѣїнїлорѣ dїfепїелорѣ tendїнцѣ але natepeї noastre шї poate а тѣлорѣ. Їн аста кон-стѣ прогрессѣлѣ счїїнцїей sociale. Аша їн тїмѣлїї prezentѣ simpatia fie-кѣрїї їндївїдѣ este їнфїнїтѣ маї мѣлїї satisfїкѣтѣ дѣнѣ кѣмѣ нѣ-e їн stapea barbarѣ, їн stapea pastorалѣ, їн stapea попѣлїлїї вїнѣторѣ, їн dїfепїтеле sїtїacїїнїї їн care амѣ вѣзстѣ sneца zmanѣ, ажнїгїндѣ sїrцесївѣ їн ка-рїера cїvїlizacїїней.

Фѣрѣ нїч'о їндївалѣ, крїозїтатеа, simpatia sїntѣ мѣлїї маї вїне їмѣкѣте їн ordina акѣмалѣ а лѣкѣрїлорѣ де кїлѣ їн а ачелорѣ precedente; dar мѣзѣрацїї астѣ realizacїїне парцїалѣ, кѣ satisfїкѣїнеа kompletѣ а tendїнцелорѣ noastre шї vedemї їнцеленте кѣ нѣ este organizacїїне so-цїалѣ, care сѣ поатѣ adѣче remedie ачестїї рѣш neevїtabїлѣ (de care нѣ poate чїне-ва а se fepї), левїтї де condїїїнеа d'ачї de josѣ. Пѣ-темѣ їнсѣ їнаїнта прїн cїvїlizacїїне кѣтре sfїr-шїтїлїї, pentru care natepa noastrѣ а fostѣ фѣкѣтѣ, dar нѣ'лѣ пѣтемѣ де локѣ атїнцѣ їн лѣмеа ачеста organizatѣ дѣнѣ кѣмѣ este.

Toatѣ лѣкѣрїеа zmanїїїей чїнтешїте кѣтре ачестѣ sfїrшїтїї шї кѣтре ачесте dїfепїте елеме-нте; dar к'о eternѣ rezistenцѣ дїн partea лѣ-кѣрїлорѣ. Ea їнаїнтеазѣ, dar este їмposїbilѣ, а ажнїце ачестѣ skopѣ, care este афарѣ дїн чер-кѣлѣ пѣтерїлорѣ noastre. Фѣрѣ їндївалѣ їн тїм-пѣлїї prezentѣ ne пѣтемѣ felїцїта d'а фї ажнїшї

În cariera umanităţii, la un oare-care grad în care viaţa este destul de dură; dar ea e dură relativ, mi kindă ajungeţi la sfârşitul cunoaşterii omenirii, astă-felă cămă există, problemele care vă interesează mai mult, sintă adesea încă nedeslăţate, mi nă nămai aţelea pe care le cunoaşterii (pricheneţii), d-r mi năţelea ce nă le cunoaşterii; kăţi treţe să mătă, kă în astă carieră a cunoaşterii omenirii o mătăme de probleme se năţ, se deslăţă; cariera se întinde kă kătă se desvolţă. Aşa obstacolele este karakterele kondiţionăi zmane; obstacolele întănită în toate fakătăţile noastre kăkăndă totă d'asna supre satisfakţiunea tendinţelor noastre, akolo e obstacolele, elă este în kondiţionăa aţelei zămă. Aţestă ōniversă, organizată dăntă cămă, este kă s'tă serbe de formă, nănepea în opoziţie a diferitelor destinaţii m'a diferitelor desvolţări aiţi kosă. Toată fiindă mărămeşte p'alta mi este mărămită prin toate ţele-lăle; noi nă facemă de kătă a ne mărămită zăni nă alăţă, mi toată apta çivilizaţiunei nă konstă de kătă a năne în armonie, a face paralele forţele care fipemă nă eraş de kosă. Fie-kare deskoperire năntă, în çivilizaţiunea soçială çintemă a face paralele forţele ce eraş în opoziţiune, mi toate deskoperirele noastre în çimţele natşrale săş fisyce aşupra natşrei, nă çinteskă de kătă a năne în paralelă kă nătepea noastră niunte forţele oare ce eraş în zăntă kă ele. Aşa de kite opă deskoperimă leţea znei forţele natşrale a vapărlă, a aerărlă, ce se întămplă?

Aşa nă e ală-ţeva de kătă kă kănoskăndă leţea aţei forţele oare, dipăcauă astă forţă în sensărlă skăşşiloră noastre; din opăşă ce vă era, debine paralelă ză instrumentă în mătămele noastre.

Çivilizaţiunea çintemă a năne în armonie toate forţele ce o animă, măi kă seamă forţele zmane; kăţi înaintea çivilizaţiunei, astă forţele eraş măi mătă săş măi năşină în opoziţie.

Dar între armonia kompletă mi gradăle de armonie ce nătepea zmană poate kă înçets stabilită între forţele ce animă astă zăme, totă d'asna va pătămea ză şpaţiă care nă se poate mătşşă.

D'akolo pătăle kă sfârşitul absolută ală omărlă, astă-felă cămă pătăle din natşra sa, nă se poate realiza în astă zăme, prin çmare kă omărlă mi şpaţiărlă n'ăş fostă nămi în astă zăme, kă s'tă aşnăţă la realizăia aţei sfârşită; kăţi de apă fi fostă nămi năntă asta, zămea apă fi fostă organizată kă aţeasta s'tă fie posibilă.

Dar asta nă este, aua dar nă sintă nămi năntă asta întănsă. Se vede lesne măpea înçeleţere a aţelei doveză. Năntă ce viaţa prezentă nă este deslăţă fakătăţiloră omărlă? Năntă kă viaţa prezentă este mărămită, ne kindă obiektele kătre care çinteskă fakătăţile omărlă sintă nă mărămită. Iată ţea ce face din omă o fiindă în parte în kreaziune, o fiindă a kărei natşrlă se deosebemă kă totărlă de toate ţelă înkonçioară, mi a kărlă destină, prin çmare treţe s'tă kărtşşăntă kă şşăimitătea natşrei sale. Nămikă limită (mărămită), nămikă finită nă e deslăţă înimeă mi şupărlărlă omărlă; nămikă n'apă nătea s'zăbi dorinţele sale de kătă posesiunea kărpă a infinitărlă; mi pkekăş elă este mi va fi totă d'asna infinită dekărtăţă de aţestă termenă neanponiabilă, toate ne face a kpede kă Providenţa a voită ş'ăş anponieze năinçetată întă o serie (şipă) de perfekçionemăle fără sfârşită.

Tradăşă dăntă Emile Saisset de D. A.

Komunikaciuni ştiinçifice miçi.

Ōntă listărlă kărişşă. Ōntă listărlă din Goetingen în Çermania, a întădăşă în listărlă sa, natş kătegoriă săş klăse de kăruă, fie-kare klăşă năşă întăză dălană, ce nărtă ţele natş înskriçionă zrtă-oare: 1, kăruă care dăş onoare mi niñe; 2, care dăş niçi onoare niçi niñe; 3, care dăş onoare

dar nă niñe; 4, care dăş niñe dar nă onoare. În-ţea d'întăş klăşă, a năşă kăruă de advokăuă, de medică mi de klerică, în ţea d'ală doileă, a năşă kăruă de filosofă mi de instrătoră; în ţea d'a treia, kăruă de matemătică mi de poegă; eară în ţea d'a natşra, nămai kăruă de argăştoră mi de indăştrăială.